

Jorden runt i engelskans fotspår

Keith Foster är svensk-brittisk journalist och programledare och vi har tidigare sett honom i bland annat "Big Words"(UR/SVT). I UR:s nya programserie Family Foster, som producerats av Tacoma, tar han och hans dotter Julia oss med till bland annat Irland, Sydafrika, Filippinerna och Jamaica.

Hur engelskan har blivit ett världsspråk är en långtifrån fridsam historia. I Family Foster ställer Keith Foster och hans dotter Julia sig frågan hur engelskan fungerar i världen idag. Är språket fortfarande symbolen för det koloniala förtrycket? Eller är det just engelskan som för oss världsmedborgare närmre varandra?

I många av länderna ni besökte är engelskan en rest från en våldsam kolonial historia. Det är någonting som ni hela tiden förhåller er till i programmet, hur kändes det?

– Familjen Foster som vi träffade i Sydafrika var vita, rika ranchägare. Kontrasten var enorm då vi hälsade på hos en målare som familjen brukade anlita. Han var svart och bodde med sin familj i kåkstaden utanför Cape Town. Framför allt för Julia var det en chock att se hur svår fattigdomen var där.

Keith berättar att de inte har något eget elnät i kåkstäderna – de kapar elen från ledningarna som går in till de rikare samhällena. Följden av det är att det ofta brinner i området. Och de boende får släcka bränderna själva.

– Allt dessa fattiga människor äger kan försvinna på några minuter i lågorna – är inte det ödets ironi? Undrar Keith med en allvarlig blick.

– Man ställs på ett sätt inför en konsekvens av någonting som man själv har orsakat, fortsätter han. Det är vi vita män som har format världen till hur den ser ut idag... Ja, skuld känslor är rätta ordet. Men som reporter måste jag skildra det, så är det bara.

Din dotter Julia var med och ledde programmet. Att som förälder resa tillsammans med sin tonåring är inte det vanligaste. Hur var det?

– Julia är väldigt "down to earth" och har aldrig längtat efter att stå i rampljuset. Hade det varit hennes stora dröm hade jag inte tyckt det var en bra idé.

Keith håller med om att det nog är ganska ovanligt att resa tillsammans med sitt barn idag. Han menar att samhället är väldigt uppdelat på det sättet att vi inte umgås över generationsgränserna.

– Det är synd, jag tror att många skulle må bra av det, eftersom det ger möjligheter att se helt nya sidor av varandra. Och som förälder att känna sig stolt över sitt barn. För mig var det väldigt positivt.

I programmet träffar du många människor, var tycker du att det var lättast att få kontakt?

– På Filippinerna. De var otroligt öppna och att engelskan är officiellt språk gör det dessutom ännu enklare att resa runt och kommunicera med "vanliga" människor. Det är något som är underskattat när det kommer till att resa, menar Keith.

Han berättar om mötet med den filippinska familjen Foster. Mannen i familjen sålde bilar och frun drev en skönhetssalong i hemmet. Historien om hur de träffades och blev nära var väldigt rörande, den är med i programmet.

– Genom dem fick vi chansen att uppleva landet mer på riktigt. Till exempel blev vi inbjudna till en fest som familjen anordnade, hela släkten var samlad och de hade till och med hyrt en karaokemaskin.

Han funderar ett slag och tillägger:

– Det som var slående och kanske ganska typiskt för den filippinska kulturen var kärleken över generationerna – den yngsta och den äldsta i familjen hade speciella band till varandra.

Är det så glassigt som det verkar att vara programledare och få resa runt halva jordklotet på arbetstid?

– Ja, visst är det glassigt på så sätt att du får uppleva sådant som turister kanske inte alltid gör. Men det är också hårt arbete.

Keith berättar att han hade svårt att "stänga av" och unna sig att vila mellan inspelningarna – han ville inte missa något som kunde vara med i programmet.

Att ha med sig en filmkamera ger dessutom alltid en effekt konstaterar Keith – positiv eller negativ. En del är fantastiska framför kameran, medan andra blir provocerade. Därför är det väldigt svårt att veta vad som ska komma ur en situation, hur människor ska reagera.

– Men vi hade en journalistisk uppgift. Om du är turist och råkar hamna mitt i prostitutionstråket så kan du alltid vända ryggen till och gå därifrån. Men det kunde inte vi göra.

När ni var på Filippinerna hamnade ni på just en sådan gata. Du intervjuade både sexköpare och prostituerade, hur var det?

– Det var jobbigt. Jag är uppvuxen i London och arbetade under flera år i stadsdelen Soho, där det var vanligt att prostituerade raggade sina kunder öppet på gatan. Så hur hemskt det än är så var det en del av min vardag och därför inget nytt och chockerande. Keith fortsätter:

– Anledningen till att vi valde att ha med det i programmet var att det var viktigt för oss att visa de mörka sidorna av engelskans spridning. Prostitutionen på Filippinerna växte upp kring de amerikanska militärbaserna som fanns där ända fram till 1991 och den har sedan dess varit en del av turistindustrin.

Till en helt annan sak: Vad ska man tänka på om man ska resa och vill uppleva mer än den "vanliga turisten"?

– Det viktigaste är att följa sina drömmar. Och att vara målmedveten och ödmjuk. Är det någonting som du är intresserad av så är det verkligen värt att göra en del research innan du reser, hävdar Keith bestämt.

Han tror också att det är viktigt att vi förnyar oss vad det gäller resmål.

– Pyramiderna som har funnits i flera tusen år håller ju på att försvinna för att så många klampar runt på dem.

Keith berättar om Aranöarna, en liten ögrupp på Irlands västkust, dit han reste i Irlandsavsnittet.

– Konstigt nog var det där som jag fick den starkaste reseupplevelsen. De ligger en bit ut i Atlanten och det kargt och blåsigt. Vi stretade fram i bokstavlig motvind.

Vad var speciellt med Aranöarna?

– Skönheten. Atlanten kastar sig med full fart mot de branta klipporna. Öarna har nästan inga träd och är steniga – men de har en oerhört romantisk karaktär. Nästan poetisk. Du kan vandra länge utan att stöta på en människa.

Aranöarna är kända för sitt traditionsrika kulturliv och Keith berättar att många irländska konstnärer, författare och poeter har antingen vuxit upp där eller sökt sig dit för att få inspiration.

Här pratas i första hand iriskan, som är Irlands urspråk. Det finns en ovanlig berättartradition och även musiken är en del av den unika karaktären.

Keith berättar att många spår av historien syns på öarna. En del fornlämningar är upp till tusen år gamla, till exempel finns många järnåldersfästningar. Det finns även gamla kyrkoruiner och över hela ön vindlar vackra gamla stenmurar.

Och det finns inga problem med att sysselsätta sig enligt Keith.

– Om du inte vill stå på en klippa och bara fundera över livet så kan du alltid gå till puben och ta en whisky och lyssna på livemusik – om du har tur kan du till och med få en irländsk folksaga berättad för dig.

Varför ska man resa egentligen?

– Det är en bra fråga. Människor som reser mycket är roligare, de har mer fantasi. De har öppnare sinnen och har mer att prata om helt enkelt. De som reser mycket kanske även reser mentalt. Det var någonting jag upplevde på Aranöarna. Behöver det alltid vara så bekvämt att resa? Att kämpa sig fram i dåligt väder kan faktiskt vara en källa till stora insikter.

